

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA PEDAGOGNING ROLI

Ulmasova Mubinaoy Shuhrat qizi

Termiz davlat pedagogika instituti maktabgacha talim fakulteti 5-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Bugungi maqolamizda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogning roli va uning jamiyatda tutgan o'rni haqida so'z yuritdik.

KALIT SO'ZLAR

ta'lim, maqsad, vazifa, maktabga tayyorlash, pedagog, pedagogning vazifasi, maktabgacha ta'lim,.

Maktabgacha ta'lim bosqichi uzluksiz ta'limning eng muhim, mas'uliyatli, bola tarbiyasi va ta'lim olishi poydevori, asoslari shakllanadigan bosqichidir. Maktabgacha ta'limning asosiy vazifalari bolalarni xalqning boy milliy, madaniy, tarixiy me'rosi va ma'naviy-axloqiy an'analari ruhida tarbiyalash, bolalarda milliy vatanparvarlik hislarini shakllantirish, maktabgacha yoshdagi bolalarda bilim olish ehtiyojini, o'qishga intilish moyilliklarini shakllantirib, ularni muntazam ravishda ta'lim jarayoniga tayyorlash, bolalarning tafakkurini rivojlantirish, o'zining fikrini mustaqil va erkin ifodalash malakalarini shakllantirish, bolalarning jismoniy va ruhiy sog'ligini ta'minlashdan iborat. Bu bosqichda bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash masalasi eng dolzarb masalalardan sanaladi. Aynan shuni e'tiborga olgan holda bugungi kunda mamlakatimizda maktabgacha ta'lim sohasida, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash sohasida tub o'zgarishlar amalga oshirilmoqda. Maktabgacha ta'lim sohasida Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev faol tashabbusi bilan amalga oshirilayotgan ishlar, qabul qilinayotgan farmon va qarorlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida **pedagogning roli** juda muhim, chunki u bola shaxsining dastlabki shakllanish bosqichida asosiy yo'naltiruvchi va tarbiyachi hisoblanadi.

Pedagog — bu ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qiluvchi, bolalar yoki o'quvchilarga bilim beruvchi, ularning ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy jihatdan shakllanishiga yo'nalish beruvchi mutaxassisdir. Pedagog so'zi yunoncha “paidagogos” so'zidan olingan bo'lib, “bola yetaklovchi” degan ma'noni bildiradi. Dastlabki pedagoglar qadimiy Yunonistonda bolalarni maktabga olib boruvchi va ularni o'qituvchi shaxslar bo'lgan.

Pedagogning asosiy vazifalari:

- Ta'lim berish (bilim, ko'nikma va malaka shakllantirish)
- Tarbiyalash (axloqiy, estetik, mehnat, jismoniy tarbiya berish)
- Shaxsiy yondashuv asosida bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish
- Ota-onalar va jamoa bilan hamkorlik qilish
- Bolalarni mustaqil fikrlashga, mas'uliyatli bo'lishga o'rgatish

Quyida pedagogning asosiy rollari va vazifalari keltirilgan:

1. Tarbiyachi va yo'l ko'rsatuvchi sifatida

Pedagog bolalarning xulq-atvori, odob-ahloqi, o'zaro munosabatlarini shakllantiradi.

- Bolalarga to'g'ri gapirish, tinglash, hurmat qilishni o'rgatadi.
- Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq bo'lishni singdiradi.
- Bolaning o'ziga ishonchini va mustaqilligini rivojlantiradi.

2. Talim jarayonining tashkilotchisi sifatida

Pedagog ta'lim faoliyatini rejalashtiradi va uni o'yin, mashg'ulot, kuzatuv, tajriba kabi shakllarda tashkil qiladi.

- Har bir bolaning yosh xususiyatiga mos usullarni tanlaydi.
- Qiziqarli, ijodiy, faol o'quv muhitini yaratadi.

- Ta'limning integratsiyalashgan shaklidan foydalanadi (masalan, san'at, matematika, nutq rivoji va boshqalarni birlashtirish).

3. Muloqot va ijtimoiylashuv vositachisi sifatida

Pedagog bolalarni jamoa bilan ishlashga, hamkorlikda o'ynashga, muloqot qilishga o'rgatadi.

- Har bir bolaning fikrini tinglaydi va qadrlaydi.
 - Bolalar o'rtasida do'stlik, hurmat va hamjihatlik muhitini shakllantiradi.
-

4. Psixologik qo'llab-quvvatlovchi sifatida

Pedagog har bir bolaning individual psixologik xususiyatini inobatga oladi.

- Bola ruhiy holatini kuzatadi, muammolarni erta aniqlaydi.
 - Mehr va e'tibor orqali bolaning o'zini xavfsiz his etishini ta'minlaydi.
-

5. Ota-onalar bilan hamkor sifatida

Pedagog bola tarbiyasida ota-onalar bilan muntazam hamkorlik qiladi.

- Ota-onalarga maslahatlar beradi.
- Uy sharoitida bolani qanday qo'llab-quvvatlashni tushuntiradi.
- Bola rivojlanishidagi yutuq va muammolarni birgalikda muhokama qiladi.

6. Namuna va yetakchi sifatida

Pedagog o'z xulqi, so'zi va harakati bilan bolalarga ibrat bo'ladi.

- Halollik, samimiylik, mas'uliyat kabi fazilatlarni namoyon etadi.
- Bolalarda ijobiy hayotiy qarashlarni shakllantiradi.

Pedagogning fazilatlari:

Mehribonlik va sabr-toqat, halollik va adolat, zamonaviy bilimga ega bo'lish, Yaxshi muloqot qila olish, bolalar psixologiyasini tushunish kabi fazilatlari mavjud.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagog va boshqa tarbiyalovchi mutaxassislar o'zaro farq qiladi. Masalan Pedagog tarbiyalanuvchilar bilan ishlash usullari turli yo'nalishlarda olib boriladi. Ularning asosiy maqsadi – bolalarning jismoniy, aqliy, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash, mustaqil fikrlashini, qiziqishlarini va iqtidorini rivojlantirishdir. Pedagoglar bolalar bilan ishlashda quyida asosiy usullardan foydalanib ishlaydilar:

Didaktik o'yinlar – ranglarni, shakllarni, sanashni, tovushlarni farqlashga o'rgatish.

Rolli o'yinlar – “doktor”, “do'kon”, “ona-bola” kabi hayotiy vaziyatlarni sahnalashtirish.

Harakatli o'yinlar – yugurish, sakrash, musobaqa orqali sog'lomlashtirish va jismoniy rivojlanish.

Suhbat – bolalarga savol berish, ularning javobini tinglash orqali muloqot madaniyatini shakllantirish.

Hikoya qilish – ertaklar, qiziqarli voqealarni aytib berish orqali tasavvur va nutqni rivojlantirish.

Atrof-muhitni kuzatish – tabiat hodisalari, hayvonot va o'simliklarni kuzatish.

Amaliy ishlar – chizish, loydan yasash, kesib-yopishtirish, qurish-yasash.

Musiqqa – qo'shiqlar aytish, raqslar, ritmik mashqlar.

Rasm va tasviriy san'at – rang berish, rasm chizish, mozaika.

Teatr o'yinlari – qo'g'irchoq teatri, kichik sahna ko'rinishlari.

Mehnat tarbiyasi – oddiy topshiriqlar: o'yinchoqlarni yig'ish, stolni tayyorlash.

Axloqiy tarbiya – hurmat, odob, kattalarga yordam berishga o'rgatish.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida bola ta'lim oladi, boshqa bolalar va kattalar bilan muloqot qilish, o'z faoliyatini tashkil etish qobiliyatiga ega bo'ladi. Maktab yoshiga yetganida bola birdaniga jamoaga qo'shilib ketishi, ilm o'zlashtirishi yaxshi bo'ladi. O'zbekiston Respublikasi yoshlar mamlakati bo'lganligi sababli har bir yoshlarga keng imkoniyat yaratib berilmoqda. Buning uchun eng avvalo maktabgacha talim tashkilotlarida pedagoglarning o'rni muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

https://www.herald.kokanduni.uz/index.php/public_html/article/download/720/504

2.

<https://cyberleninka.ru/article/n/maktabgacha-yos>